

Kronikk

Skogen er en viktig brikke i det grønne skiftet

- Men ressursen forvitrer

Tor Morten Solem (fylkesskogsjef i Trøndelag) og Rune Hedegart (styremedlem i Naturviterne)

Svært mange er enige om at vi må redusere bruk av fossile ressurser. Til erstatning må vi klare oss med de fornybare. Vi har flere kilder til fornybar energi, men til materialer og andre produkter er det mer begrenset. Trevirke peker seg ut som en svært viktig ressurs i morgendagens samfunn.

Men vi forvalter skogressursen skjødesløst. Vanskjøtselen kan deles i to; a) en relativt kraftig avskoging og b) dårlig utnyttelse av produksjonsmulighetene på de arealene som fortsatt er skog.

Rapporten Klimakur 2030 viser at omfanget av omdisponering av skog til andre formål (avskoging) i perioden 1990-2017 utgjorde enorme 1 600 km², eller 58 km² per år. Det nedbygde skogareal utgjorde 1 031 km² av dette. Dette tilsvarer halve tidligere Vestfold fylke. Nesten alt det resterende avskogede arealet ble brukt til beite eller dyrket opp.

Undersøkelser Fylkesmannen i Trøndelag har gjort viser at 10 % av årlig hogstareal i Trøndelag går ut av produksjon. I all hovedsak blir det brukt til jordbruksformål, som beite og nydyrking (80-85 %).

Når det gjelder skogbrukets egen utnyttelse av produksjonsmulighetene, går utviklingen i feil retning. Undersøkelser viser at en økende andel av avvirkingen skjer i yngre skog, som ikke har utnyttet sitt vekstpotensial. Resultatkontrollen i Trøndelag viste at hele 22 % av avvirkingen skjer i skog som ikke er hogstmoden (årlig gjennomsnitt de siste 5 år). Hogstmoden skog representerte bare 78 % av avvirkingsarealet. Mye av den avvirkede skogen var i sin beste vekstfase, der den produserte mest virke, størst økonomisk verdi og tok opp mest karbon.

Når vi ser på foryngelsen og stell av den nye skogen, er det også der langt opp til den standarden vi burde ligge på for å holde produksjonen, verdiskapingen og karbonopptaket oppe. 37 % av avvirket areal i Trøndelag som var tiltenkt å fortsatt være skog, har manglende eller mangelfull foryngelse. Årlig behov for ungsogpleie i Trøndelag er beregnet å ligge på omkring 70 000 dekar. Det faktiske arealet som blir stelt ligger på rundt 30 000 dekar.

Den nyeste Landsskogtakseringen viser at vi har samme trend på landsnivå. Tilveksten i Norge har falt med 1,8 millioner m³ fra forrige takseringsperiode til den som er gjennomført nå. Potensielt kunne produksjonen gått opp med rett forvaltning. Takseringen viser også at hele 47 % av granskogen og 25 % av furuskogen avvirket før den er hogstmoden.

Hva må til for at skogen skal kunne bidra godt i det grønne skiftet?

Vi sløser med skogproduksjonsarealene. Det har vært stort fokus på dyrka mark, men skogarealene er også veldig viktige. Skogens samfunnsmessige betydning sett i forhold til økonomi, miljø og klimaomstilling er økende.

Første bud er at vi får en mye strengere holdning til å bygge ned arealer. Dette må primært håndteres innafor Plan og bygningsloven.

Av årlig hogst areal som går ut av skogproduksjon i Trøndelag utgjør jordbruksformål en stor andel. I forhold til omdisponering av skog til beite i jordbruket er det spesielt viktig å avgrense omdisponering av ung/ yngre granskog., og at arealet virkelig blir brukt til beite.

Skogen må oppnå hogstmoden alder før den avvirkes. I de siste 20 årene før skogen er gammel nok til å hogges fordobles volumet. Dette har stor betydning for skogeierøkonomi, råstoff til industrien som grunnlag for utvikling av bioøkonomien og ikke minste binding av klimagasser.

Etter at paragrafen som krevde godkjent omdisponering av yngre skog, forsvant på 1990-tallet foreligger det ikke hjemmel for forvaltningen til oppfølging av hogst av for ung skog. Endringer i miljøkrav i skognæringen sine standarder(PEFC) mht. minstealder innføring har ikke sin parallell i Forskrift om bærekraftig skogbruk.

Vi må få en bedre oppfølging av nye skogplanter etter hogst. Vi må øke kravet til lovlig minsteantall av planter. Minste lovlige plantetall er satt til ca halvparten av det tallet som er anbefalt for å utnytte produksjonsgrunnlaget. For oppfølging av skogsmark som ikke blir forynget iht loven (ikke plantet og under minste lovlige antall) er prosessene i dag for byråkratiske til å være et godt og effektivt verktøy for skogforvaltningen.

Adgangen til å trekke skogfond under 10 % bør gjøres av avhengig tillatelse fra kommunen som det var tidligere. Skogfondet er den viktigste finansieringskilden for investeringer i skogen på eiendommen. Skogeier velger selv en trekkprosent mellom 4 og 40%. I saker som gjelder manglende foryngelse er svak personøkonomi og lav skogfondssaldo ofte sammenfallende. *Skogeier trekker gjerne ned i 4 %*. Uten nok skogfond kan ikke kommunen besørge planting for skogeiers regning, og alternativet er anmeldelse. Det siste er i praksis en metode som ikke er egnet eller blir benyttet.

Krav om stedfesting av hogst må innarbeides i lovverket. Dette er helt nødvendig for tilstrekkelig oppfølging av både manglende foryngelse og hogst av for ung skog.

Statsforvalter må få hjemmel til å utføre forvaltningskontroll overfor kommunene retta mot kommunens oppfølging av pålagte oppgaver etter lovverket. Gjennom kommunereformen har kommunenes forvaltningsrolle innenfor skogbruket blitt forsterka, og det er avgjørende at denne rollen aktivt ivaretas.

Skogbrukets utfordringer med tilpasninger til et endra klima må tas på alvor.

Skoglovgivningen er i dag for utydelig på forvaltningens sanksjonsmuligheter i forhold til mangelfulle klimatilpasninger i det utøvende skogbruk.

Skogmyndigheten burde stå mere på egne bein- skoglovvernet og PEFC bør være to parallelle løp. Sertifiseringssystem og skoglovsystemet bør ikke være så knytta i hop.

Vi mener det er på høy tid å revidere skogloven.

Dagens skoglovgivning er ikke godt nok tilpassa den samfunnsmessige betydning skogen har i det grønne skiftet.